

Юшкевич Х. В.,
аспірант кафедри адміністративного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЩОДО ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, КОНТРОЛЮ ЗА ОХОРОНОЮ ТА ЗАХИСТОМ ЛІСОВОГО ФОНДУ

INTERNATIONAL COOPERATION AS A COMPONENT OF THE ACTIVITIES OF STATE AUTHORITIES IN THE FIELD OF SECURITY, PROTECTION, CONTROL OVER THE SECURITY AND PROTECTION OF THE FOREST FUND

У статті аналізується наявні та перспективні форми міжнародного співробітництва України з іншими країнами з питань охорони, захисту, контролю за охороною та захистом лісового фонду. Вказується на особливості двостороннього та багатостороннього такого співробітництва, аналізуються інші його форми. Окреслюються наявні проблеми та перспективи діяльності у цьому напрямі державних органів у сфері лісового господарства.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, форми міжнародного співробітництва, меморандум про співробітництво, угода про співробітництво, конвенція.

Международное сотрудничество как составляющая деятельности государственных органов в сфере охраны, защиты, контроля за охраной и защитой лесного фонда

В статье анализируются имеющиеся и перспективные формы международного сотрудничества Украины с другими странами по вопросам охраны, защиты, контроля за охраной и защитой лесного фонда. Указывается на особенности двух- и многостороннего такого сотрудничества, анализируются другие его формы. Обозначаются существующие проблемы и перспективы деятельности в этом направлении государственных органов в сфере лесного хозяйства.

Ключевые слова: международное сотрудничество, формы международного сотрудничества, меморандум о сотрудничестве, соглашение о сотрудничестве, конвенция.

The article analyzes the existing and perspective forms of international cooperation of Ukraine with other countries on security, protection, controlling issues over the security and protection of the forest fund. The specifics of bilateral and many-sided cooperation are pointed out, its other forms are analyzed. The existing problems and prospects for the activities of state bodies in the field of forestry in this direction are indicated.

Key words: international cooperation, forms of international cooperation, memorandum on cooperation, cooperation agreement, convention.

Вступ. Особливістю лісів як складової навколишнього природного середовища є їх важливе значення для вирішення глобальних екологічних проблем, які постали наразі перед усіма країнами, через які держави відчують свою зв'язаність, відтак, міжнародне співробітництво у відповідній галузі є одним з найважливіших чинників налагодження екологічної рівноваги, що є спільним завданням для усіх країн світу. У контексті вдосконалення нормативного врегулювання та правозастосовної практики у сфері охорони та захисту, контролю за охороною та захистом лісового фонду засобами адміністративного права, міжнародне співробітництво також відіграє неабияку роль, адже дозволяє вивчити та, за умови виявлення позитиву у досвіді, – запровадити його у вітчизняне правове поле.

Наразі мають місце численні публікації з висвітленням тих чи інших аспектів нормативного врегулювання лісових відносин, проблемних питань у сфері охорони та захисту, відновлення лісового фонду, натовість комплексних наукових праць, в яких висвітлювались би особливості міжнародного співробітництва у різних його формах, вже напрацьовані результати та перспективи подальшого розвитку міжнародного співробітництва у сфері лісового господарства і, особливо, з питань охорони та захисту, контролю за

охороною та захистом лісового фонду, явно бракує. Окремим питанням, які стосуються предмету висвітлення у цій публікації, присвячували свої наукові публікації вчені-юристи. Зокрема специфіку джерел міжнародного лісового права, особливості міжнародного природоохоронного співробітництва досліджував Є.А. Висторобець; результати діяльності Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) у сфері охорони лісових ресурсів – О.М. Солнцев та О.Д. Миловидов; концепцію розвитку лісового господарства у контексті міжнародної та національної лісової політики – І.М. Сінякевич. Але чимало аспектів залишено поза увагою науковців, а наявні публікації не завжди відображають ті зміни, які відбуваються у сфері міжнародного співробітництва.

Метою цієї статті є дослідження форм міжнародного співробітництва України з іншими країнами у сфері лісового господарства; з'ясування, яким чином досвід окремих країн у цій сфері може бути використано для вирішення власних проблем у сфері лісового господарства, як отримані щодо цього досвіду знання можуть вплинути на вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері охорони, захисту, контролю за охороною та захистом лісового фонду.

Виклад основного матеріалу. Міжнародне співробітництво у будь-якій галузі відіграє важливу

роль у її розвитку, адже дозволяє враховувати досвід окремих інших країн, спільний міжнародний досвід, врахувати відповідні помилки задля уникнення власних, виявляти з урахуванням цього досвіду недоліки у вітчизняному нормативному врегулюванні та практиці реалізації відповідних норм, розповсюджувати власний позитивний досвід тощо. Наразі Україною укладено ряд як двосторонніх, так і багатосторонніх угод з іншими країнами щодо співробітництва у галузі лісового господарства, здійснюється активне співробітництво в інших формах.

В аспекті двостороннього міжнародного співробітництва важливим є врахування історії налагодження відповідних стосунків. У цьому сенсі, насамперед, слід згадати про укладені ще за радянських часів *меморандуми про співробітництво в галузі лісового господарства* з Італією (30.11.1989 р.) та Францією (04.07.1989 р.). Меморандум як документ у міжнародних відносинах визначається як вид дипломатичного листування з викладом поглядів уряду на якоесь питання [1, с. 418]. В юридичній енциклопедії термін «меморандум» (від лат. memorandum – те, про що слід пам'ятати) тлумачиться як дипломатичний документ, в якому докладно викладається фактичний та юридичний бік будь-якого питання і наводяться відповідні аргументи; часто містить виклад та обґрунтування позиції держави [2, с. 615].

Серед міжнародних документів радянських часів слід згадати й Угоди, які в міжнародному праві характеризуються як джерела й акти, укладені від імені та за дорученням уряду та які, як правило, не підлягають ратифікації. Так, зокрема, у радянські часи було укладено *угоди про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища* із США (23.05.1972 р.), з Урядом Французької Республіки (24.03.1975 р.), з Урядом ФРН (25.10.1988 р.), з Урядом Чехословацької Республіки (17.02.1989 р.), з Урядом Королівства Швеція (26.04.1989 р.), з Урядом Угорської Республіки (01.11.1989 р.), з Урядом Канади (20.11.1989 р.), з Урядом Румунії (05.04.1991 р.), з Урядом Японії (18.04.1991 р.). У змісті більшості з цих угод рідко визначались положення щодо лісу окремо, натомість приклади таких угод все ж таки є, зокрема, у ст. 2 Угоди з Урядом ФРН однією зі сфер, в яких мало здійснюватись співробітництво, визначалась охорона лісів; а у ч. 2 ст. 2 Угоди з Урядом Швеції йшлося про такий напрямок співробітництва, як наслідки для навколишнього природного середовища діяльності у лісовому господарстві.

З моменту проголошення Україною незалежності, практика укладення меморандумів, двосторонніх та багатосторонніх угод продовжилась. Так, 08.02.1992 р. було укладено Угоду про взаємодію в галузі екології та охорони навколишнього природного середовища країн СНД; 07.05.1992 р. – Угоду між Урядом України і Урядом США про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища; 18.05.1992 р. – Угоду про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища між Польщею та Україною. Дещо неконкретними, на наш погляд, є окремі положення угод, наприклад, закріплення

зобов'язання сторін сприяти встановленню і розвитку прямих зв'язків та безпосередніх контактів між заінтересованими організаціями країн без конкретизації та яким чином здійснюватиметься таке сприяння. Слід зазначити, що з останньою країною – Польщею, триває доволі активне співробітництво, яке наразі здійснюється в рамках обміну делегаціями. Останній візит представників Держлісагентства України до державної лісової компанії Польщі проведено у червні 2016 р. з метою вивчення досвіду збалансованого лісоуправління, реформування інституційної структури [3]. Серед інших аспектів позитивного досвіду цієї країни, який доцільно було б врахувати, є створення єдиної мисливської служби, яка б опікувалась мисливським фондом, створення якої в Україні є доцільним у структурі Держлісагентства [4]. У серпні 1992 р. була укладена Угода про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища та територіального розвитку з Урядом Угорської Республіки, у ст. 2 якої, серед напрямів, за якими мало здійснюватись співробітництво, – спільне дослідження стану лісів на основі єдиних підходів. Загалом, слід зазначити, що 1992 рік був важливим для України і з іншого погляду: саме з цього року Держлісагентство України (на той час – Міністерство лісового господарства України) як представник держави-члена ООН, почало співпрацювати з секцією по лісоматеріалах та лісовому господарству Європейської Економічної комісії (далі – ЄЕК) ООН/ФАО щодо оцінки стану лісових ресурсів, технологій, управління й кооперації [5].

13.04.1993 р. між урядами України та Грузії було підписано *Меморандум про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища*; 10.06.1993 р. – укладена *Угода про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища* між Урядом України та Урядом ФРН. 1993 рік став важливим для України і з погляду на те, що, починаючи саме з цього року, Держлісагентство бере участь у роботі постійно діючого процесу – Міністерської конференції із захисту лісів Європи (з 2010 р. застосовується скорочення «Ліси Європи») [5].

У 1994 році було укладено низку двосторонніх угод про співробітництво в галузі охорони (захисту) навколишнього середовища: 24.01.1994 р. – між Урядом України та Урядом Республіки Польща; 01.06.1994 р. – між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Міністерством навколишнього середовища Данії; 30.09.1994 р. – між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Міністерством навколишнього природного середовища Словацької республіки; 16.12.1994 р. – між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь (ст. 2 цієї угоди одним з основних напрямів співробітництва між сторонами визначено відтворення лісосировинних ресурсів і охорона лісового фонду; в інших наведених вище угодах про ліс окремо не згадується).

26.07.1995 р. між Урядом України та Урядом РФ була укладена *Угода про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища*, у ст. 2 якої

одним з напрямів співробітництва визначено збереження, відтворення і розширення лісового фонду.

08.02.1996 р. між Міністерством охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України та Міністерством навколишнього середовища Фінляндської Республіки було підписано *Меморандум про порозуміння щодо співробітництва в галузі охорони природи*; 25.04.1996 р. між Міністерством охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України та Федеральним Міністерством навколишнього середовища Австрійської Республіки було підписано *Меморандум порозуміння щодо співробітництва в галузі охорони навколишнього середовища*; 06.06.1996 р. між Державним комітетом України по гідрометеорології і Федеральною Службою Росії по гідрометеорології та моніторингу навколишнього середовища була укладена *Угода про співробітництво в галузі гідрометеорології та моніторингу навколишнього середовища*.

Щодо багатосторонніх угод слід згадати про укладену у межах СНД 11.09.1998 р. *Угоду про співробітництво в галузі лісопромислового комплексу та лісового господарства* з такими країнами, як Вірменія, Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан. Україна входила до міжурядової Ради по лісопромислому комплексу та лісовому господарству СНД, яка була створена відповідно до ст. 6 цієї Угоди, з правом дорадчого голосу [6]. Представники Держлісагентства України брали участь у роботі засідань Ради в якості спостерігачів [6].

З 2000 р. Держлісагентство України бере активну участь у роботі Форуму ООН з лісів, де напрацьовуються спільні підходи до збереження та сталого розвитку всіх типів лісів, досягаються довгострокові політичні домовленості щодо лісів, здійснюється пошук підходів створення та визначення напрямків реалізації глобального фінансового механізму діяльності в усіх типах лісів [5] тощо. Форум створений резолюцією 2000/35 від 18.10.2000 р. є допоміжним органом Економічної та Соціальної Ради ООН, а його головним завданням є забезпечення раціонального використання, збереження, розвитку всіх типів лісів, зміцнення довгострокової політичної співпраці, створення сприятливих умов для здійснення на національному, регіональному і глобальному рівнях узгоджених міжнародним співтовариством дій щодо лісів [7]. У травні 2015 р. міжнародні домовленості, які були досягнуті раніше у межах Форуму, були переглянуті, скореговані на період 2016-2030 рр. [7]. На жаль, економічний стан України поки що не дозволяє самостійно вирішити наявні проблеми, і в тому числі у сфері лісового господарства, саме тому важливим є створення за наполяганням представника України прецеденту щодо можливості отримання фінансової підтримки збалансованому лісоуправлінню країнам з перехідною економікою [7]. Важливість Форуму як інструменту міжнародного співробітництва можна проілюструвати тим фактом, що саме в рамках Форуму ООН з лісів у 2016 р. розпочато підготовку Стратегічного плану ООН щодо лісів на

2017–2030 рр. та чотирирічної програми роботи на 2017–2020 рр. Ці документи є рамковими, що означає добровільність їх впровадження. Держлісагентство України бере активну участь у процесі розробки відповідних документів.

30.01.2003 р. між Міністерством екології та природних ресурсів України та Міністерством навколишнього середовища та водних ресурсів Республіки Болгарія була укладена *Угода про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів*, у п. 14 ст. III якої напрямом співробітництва визначено охорону та захист лісів, раціональне використання і відтворення лісових екосистем.

Щодо багатосторонніх угод слід згадати *Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат* від 22.05.2003 р., яка була ратифікована Законом України від 07.04.2004 р. № 1672-IV. Враховуючи, що статті цієї Конвенції можна охарактеризувати як певні політичні заяви, які відображають спільні підходи Польщі, Румунії, Сербії та Чорногорії, Словаччини, Угорщини, України та Чехії до окремих проблем Карпатських лісів, та, зважаючи на те, що її положенням здебільшого не притаманна пряма дія, інструментом, завдяки яким ці положення запроваджуються у життя, стали Протоколи, «які стосуються специфічних секторальних питань економічного, соціального, природоохоронного напрямів для застосування у рамках регіону» [8]. Співробітництво з вказаними країнами з означеного напрямку виявилось, зокрема, в активній участі у розробці Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону і сталий розвиток Карпат, в якій у складі робочої групи зі сталого сільського і лісового господарства та місцевого розвитку, брали участь експерти Держлісагентства та провідні вітчизняні науковці у сфері гірського лісівництва [8].

У 2003 р. було укладено також *Угоду між КМУ та Урядом Турецької Республіки про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища* (01.12.2003 р.), у ст. 2 якої одним з основних напрямів співробітництва визначено управління лісовими ресурсами.

Наприкінці листопада 2004 р. між Україною та Швейцарією було підписано *Угоду стосовно технічного співробітництва в рамках Швейцарсько-Українського проекту розвитку лісового господарства в Закарпатті «FOR-ZA»*, згодом (22.12.2005 р.) – доповнення до неї. Вказана Угода стала продовженням укладеної ще 13-го жовтня 1997 р. рамкової Угоди між Урядом Швейцарської Конфедерації та Урядом України про технічне та фінансове співробітництво, ратифікованої Законом України від 14.05.1999 р. У Проекті йшлося про технічне, оперативне, фінансове, кадрове та адміністративне управління, що включає, у тому числі, й обмін фахівцями, інформацією щодо внесених у національне законодавство змін, які можуть вплинути на виконання Угоди. Відмінним від інших міжнародних документів у цій Угоді є окреме акцентування на питаннях унеможливлення корупції, адже,

саме у розробці, запровадженні чи прикриванні корупційних схем доволі часто звинувачують вітчизняних посадовців, повноваження яких пов'язані з питаннями управління, надання дозволів, здійснення контролю у сфері лісового господарства.

У грудні 2004 р. було укладено *Угоду про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища* між відповідними міністерствами України та Монголії (08.12.2004 р.), у ст. 2 якої одним з напрямів співробітництва визначено лісове господарство та відтворення лісів.

З 2005 р. Україна стала членом Комітету лісового господарства ФАО, а Держлісагентство – представником країни у цьому комітеті [5]. Комітет по лісу та лісовій галузі (до 2013 р. мав назву Комітет по лісу), є міжурядовим органом ЄЕК ООН, серед завдань якого – обговорення нагальних питань розвитку лісової галузі у країнах Європейського регіону, зокрема питань ролі лісів в зеленій економіці, оцінка лісових ресурсів, перспектива розвитку лісових ресурсів, проведення ринкових дискусій, огляд стану ринку лісової продукції [9]. Задля посилення роботи в лісовому господарстві Європейського регіону й була створена секція по лісовому господарству та лісоматеріалам ЄЕК ООН/ФАО як спільний секретаріат Комітету по лісу та лісовій галузі ЄЕК ООН та Європейської лісової комісії ФАО [9], з якою, як вже зазначалось, Україна почала співпрацювати ще з 1992 р. Співробітництво України з іншими державами у цьому форматі має прояв, зокрема: в активній участі Держлісагентства у процесі перегляду Інтегрованого плану робіт цієї секції на 2018–2021 рр.; у проведенні спільних заходів (15.09.2016 р. – національний діалог «Санітарні рубки в Україні – стан та перспективи» за участю представників Польщі, Білорусі) [9]. Також Україна бере участь у засіданнях комітету продовольчої та сільськогосподарської організації ООН з лісового господарства, які відбуваються кожні два роки і на таких засіданнях керівники лісових відомств різних країн світу обговорюють проблеми лісового господарства [10]. У липні 2016 р. відбулося 23 засідання цього комітету, а серед питань, які обговорювались на ньому: стан лісів та їх роль у досягненні цілей збалансованого розвитку на період до 2030 р.; корпоративна стратегія ФАО зі зміни клімату; можливості фінансової підтримки лісового господарства в рамках Паризької угоди [10]. Зважаючи на необхідність врахування у роботі комітету регіональних особливостей розвитку лісового господарства, у ФАО створено 6 регіональних комісій, серед яких і Європейська лісогосподарська комісія, на засіданні якої у листопаді 2015 р. представника Держлісагентства України було обрано до складу бюро EFC [10].

Україна стала першою з країн TACIS (*Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States* – «Технічна допомога для СНД»), яка з літа 2006 р. почала активно впроваджувати інструмент TAIXE (від англ. *Technical Assistance and Information Exchange*), що забезпечує надання короткострокової технічної до-

помоги з питань наближення національного законодавства до норм і стандартів ЄС [11]. Держлісагентство України (на той час – Державний комітет лісового господарства) включився у процес використання TAIXE на виконання доручення КМУ від 08.02.2008 р. №7972/0/1-08, що відбувалось у декілька етапів, загальна тривалість яких склала близька семи років (більш детально – [11]).

07.09.2006 р. була укладена *Угода* між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки *Про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища*, у ст. 3 серед основних напрямів співробітництва визначено управління лісами та лісонасадження.

21.11.2008 р. між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Шведською агенцією охорони довкілля було підписано *Меморандум про співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища*. Слід зазначити на значну ґрунтовність та значний обсяг цього міжнародного документу. Серед спільних пріоритетних напрямків розвитку визначено:

- розробку політики щодо гармонізації вітчизняного законодавства з директивами та законодавством ЄС;
- реформу системи природоохоронних дозволів та використання новітніх технологій;
- моніторинг стану навколишнього природного середовища;
- інформаційний обмін щодо стану навколишнього природного середовища (ст. 2).

Серед форм співробітництва:

- освітній рівень (інституційний розвиток і навчання посадовців в органах України з питань навколишнього природного середовища);
- інформаційний рівень (обмін науковою, технічною, іншими формами інформації про стан навколишнього природного середовища, про впровадження національного природоохоронного законодавства, відповідних регіональних та міжнародних угод; обмін досвідом);
- організаційний рівень (розвиток методів та інструментів управління природоохоронною діяльністю; обмін візитами експертів; спільна організація семінарів, робочих нарад та зустрічей за участю урядових радників, науковців, експертів, інспекторів тощо) [12].

03.11.2010 р. була укладена *Угода про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища* з Республікою Македонія.

Важливим з точки зору як двостороннього, так і багатостороннього співробітництва, став для України 2013 рік. Так, 18.06.2013 р. було укладено *Угоду про співробітництво в галузі лісового господарства* з Республікою Білорусь. Позитивним у цій Угоді слід визнати чіткий, натомість відкритий перелік форм співробітництва (ст. 3). Серед недоліків слід визнати використання: «бланкетних» конструкцій без деталізації та конкретики (напр., ст. 5); неконкретних конструкцій, без закріплення механізму здійснення відповідних дій та заходів (напр., ст. 4) [13]. Доцільним є врахування позитивних аспектів, пов'язаних

із веденням лісового господарства у цій країні, зокрема наявність насінневого центру, обладнаного за останніми тенденціями, адже вітчизняні насінневі центри, на жаль, ще потребують свого вдосконалення та збільшення [4].

Розпорядженням КМУ від 09.10.2013 р. № 823-р було схвалено проект *Угоди про співробітництво* з Урядом Турецької Республіки *в галузі лісового господарства*, а Постановою КМУ від 23.07.2014 р. № 290 затверджено цю угоду. Угода набрала чинності у 2015 р. [3]. Наразі співробітництво з цією країною здійснюється шляхом участі спеціалістів Держлісагентства у тренінгах (напр., у 2016 р. в Анталії); стажування українських фахівців (напр., у 2017 р.) [3]; візитів (напр., представників Генерального директорату лісового господарства Міністерства лісового та водного господарства Турецької Республіки в Україну 2–7 жовтня 2016 р.) [3]; досягнення певних домовленостей (напр., про поставки обладнання для лабораторій, щодо допомоги з боку Туреччини з навчання українських спеціалістів [4]; надання Україні пожежної техніки, спеціалістів навчачь з пожежогасіння; допомоги комп'ютерними програмами та апаратурою для спостереження за лісовими масивами [14] тощо.

2015 р. позначився для України як рік налагодження Україною співробітництва з Латвією та такою подією, як співголозування представника Держлісагентства у Європейській лісовій комісії ФАО (більш детально – [3]).

Згадуючи про 2016 р., слід вказати про співробітництво між Україною та Австрією, адже у вересні-жовтні 2016 р. Держлісагентством був підготовлений та узгоджений з австрійською стороною проект *Меморандуму про взаєморозуміння та співпрацю* між Міністерством аграрної політики та продовольства України та Федеральним міністерством сільського, лісового, водного господарства та екології Австрійської Республіки *в галузі лісового господарства*, який був підписаний міністрами двох держав 20.10.2016 р. у ході візиту делегації Мінагрополітики до Австрії [3]. У межах меморандуму України передбачається можливість залучення коштів для проведення актуального обліку лісів на території України, адже останній повноцінний такий облік проводився ще у 1996 році. 2016 р. позначився для України очоленням представницею Держлісагентства разом із представником лісової адміністрації Франції робочої групи із перегляду формату процесу (Міністерської конференції із захисту лісів Європи). Наприкінці 2016 р. (12.12.2016 р.) також було укладено *Угоду про співпрацю у галузі охорони навколишнього природного середовища* між Міністерством екології та природних ресурсів України та Міністерством навколишнього середовища Литовської Республіки.

04.04.2017 р. укладена *Угода про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища* між Міністерством екології та природних ресурсів України та Міністерством охорони навколишнього середовища та регіонального розвитку Латвійської Республіки.

Слід згадати і про співробітництво з такими країнами, як Словенія (зокрема, ознайомлення делегації Держлісагентства України з практикою ведення лісового господарства та роботою сучасного обладнання для лісозаготівельних робіт у 2013 та 2016 рр. [3]); Німеччиною, напрямами якого є: обмін досвідом щодо удосконалення ведення лісового господарства; реалізація спільних проектів; підвищення кваліфікації (більш детально – [3]). Так само, як і щодо Австрії, у межах майбутнього меморандуму про співпрацю, Україна хоче залучити кошти для проведення актуального обліку лісів на території України, адже з 1996 р. достеменно невідомо реальний стан речей у галузі [14]; Болгарією (проведення учбових поїздок з метою обміну досвідом з питань реформування та удосконалення лісового господарства [3]).

Також слід вказати і на такий аспект, як залучення коштів іноземних донорів. Так, наприклад, наразі реалізуємо систему електронного обліку, зокрема підприємство «ЛІАЦ», яке веде електронний облік деревини, вдосконалює цю справу за грант, що є норвезькими коштами [15].

Україна час від часу стикається з такими проблемами у лісовій галузі, з якими раніше не так часто мала справу, а тому зростає роль міжнародного досвіду у вирішенні таких проблем. Однією з таких проблем є усихання лісів, а напрямом міжнародного співробітництва є залучення міжнародних експертів, зокрема через проведення конференцій [16].

Позитивними у контексті перейняття міжнародного досвіду, слід визнати активне залучення наукової спільноти до вирішення проблем у галузі лісового господарства (позитивним є досвід Білорусі у вирішенні цього питання); запровадження моделі розмежування адміністративних та господарських функцій між відповідними суб'єктами у сфері лісового господарства (позитивний досвід Латвії, Польщі, Туреччині) [17], що полягатиме у тому, що Держлісагентство має займатись «політикою» лісового господарства, а контролювати господарську діяльність лісгоспів має спеціально створене об'єднання, на чолі з наглядовою радою [17].

Висновки. Отже, Україною наразі здійснюється активне міжнародне співробітництво у сфері охорони, захисту, контролю за охороною та захистом лісового фонду. Найчастіше таке співробітництво оформлюється за допомогою укладення двосторонніх та многосторонніх меморандумів та угод (у тому числі Конвенцій). Можна виокремити, щонайменше, два різновиди меморандумів та угод про співробітництво:

а) зміст яких є більш узагальненим (угоди про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища, лише в деяких з яких окремо згадується про ліси);

б) міст яких безпосередньо присвячений співробітництву в галузі лісового господарства.

Аналіз змісту наведених у цій публікації меморандумів та двосторонніх (многосторонніх) угод, дозволяє:

1. Виокремити такі рівні співробітництва, як: освітній, інформаційний, організаційний тощо;

2. Дійти висновку, що, як правило, такі міжнародні документи укладаються на конкретний строк і більшість з них передбачає можливість подальшої пролонгації (лише незначний відсоток таких документів не обмежує свою дію певним конкретним строком, натомість передбачає доволі тривалий строк його дії після письмового попередження про подальшу денонсацію);

3. Стверджувати про переважання меморандумів та угод більш узагальненого змісту (щодо співпраці у сфері охорони та захисту, контролю за охороною та захистом у галузі навколишнього природного середовища загалом; кількість меморандумів, двосторонніх та багатосторонніх угод безпосередньо щодо лісів незначна);

4. Виокремити недоліки, які поки що мають місце в окремих меморандумах, двосторонніх та багатосторонніх угодах, і які слід враховувати при укладанні перспективних (у сенсі – ті, що укладатимуться у майбутньому) міжнародних документів. Такими недоліками, зокрема, є: наявність неконкретних положень, бланкетних норм, що певною мірою робить такі угоди не зручними у використанні та певною мірою декларативними;

5. Виявити позитивні аспекти окремих двосторонніх угод щодо деталізації певних аспектів співробітництва (як правило, викладення їх у вигляді додатків до угоди).

Іншими (крім укладення двосторонніх та багатосторонніх угод) формами міжнародного співробітництва є:

– співпраця з секцією по лісоматеріалах та лісовому господарству ЄЕК ООН/ФАО щодо оцінки стану лісових ресурсів, технологій, управління й кооперації (з 1992 р.);

– участь у роботі постійно діючого процесу – Міністерської конференції із захисту лісів Європи («Ліси Європи») (з 1993 р.);

– участь у роботі Форуму ООН (з 2000 р.);

– членство в окремих інституціях (з 2005 р. – комітеті лісового господарства ФАО);

– участь у роботі груп експертів ЄЕК ООН/ФАО;

– членство УкрНДІЛІГІ та УкрНДІГірлісу у неурядовій, неприбутковій міжнародній мережі дослідників з лісової тематики IUFRO;

– участь у глобальній оцінці лісових ресурсів (FRA), яке є моніторингом стану лісів у світі з інтервалом від 5 до 10 років, починаючи з 1946 р., кількість напрямків співробітництва в якому постійно розширюється.

Перспективними напрямками подальшого міжнародного співробітництва в галузі лісового господарства, охорони й захисту лісового фонду, протидії правопорушенням у сфері лісового господарства є: підписання меморандумів як певних програмних (щодо майбутніх напрямів співробітництва) міжнародних документів; укладення цільових (щодо лісового фонду) двосторонніх та багатосторонніх угод, щодо яких слід врахувати такі зауваження:

а) необхідність підвищення конкретизації їх положень;

б) максимальне уникнення бланкетних та відсилкових конструкцій;

в) максимальне уникнення неконкретних конструкцій, без закріплення механізму здійснення відповідних дій та заходів тощо.

Важливою є й допомога міжнародних донорів у питаннях розробки нових державних стандартів, які б відповідали європейським [14].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нечволод Л.І. Сучасний словник іношомовних слів: походження слів, розгорнуті пояснення, слова синоніми. Харків: Торсінг Плюс, 2011. 768 с.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія імені М. П. Бажана». Т. 3: К-М. 2001. 792 с.
3. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=98294&cat_id=98293.
4. Киричевський І. Інтерв'ю т. в. о. Голови Державного агентства лісових ресурсів України Христини Юшкевич інтернет-виданню "Agravery.com" від 25.01.2017 р. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=176109&cat_id=119894.
5. Державне агентство лісових ресурсів України. Напрямки діяльності. Міжнародна діяльність. Загальна інформація. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?jsessionid=02056D820F8B834D5961816C8219D050.app2?art_id=112291&cat_id=32884.
6. Державне агентство лісових ресурсів України. Офіційний сайт. Напрямки діяльності. Міжнародне співробітництво. Міжурядова рада по лісопромисловому комплексу та лісовому господарству. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=72331&cat_id=72330.
7. Державне агентство лісових ресурсів України. Офіційний сайт. Напрямки діяльності. Міжнародне співробітництво. Форум ООН з лісів (ФЛООН). URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?jsessionid=26E7D8F0CDE38E85F7A745C2E5DC276F.app1?art_id=72189&cat_id=36102.
8. Державне агентство лісових ресурсів України. Напрямки діяльності. Міжнародна діяльність. Карпатська Конвенція. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=72323&cat_id=72322.
9. Державне агентство лісових ресурсів України. Напрямки діяльності. Міжнародне співробітництво. Комітет по лісу та лісовій галузі ЄЕК ООН. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=112773&cat_id=112771.
10. Державне агентство лісових ресурсів України. Напрямки діяльності. Міжнародне співробітництво. Комітет продовольчої та сільськогосподарської організації ООН з лісового господарства. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=119156&cat_id=112772.
11. Державне агентство лісових ресурсів України. Напрямки діяльності. Міжнародне співробітництво. TAIEX URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=100187&cat_id=100179.

12. Меморандум про порозуміння між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Шведською агенцією охорони довкілля про співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища: Міжнародний документ від 21.11.2008 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/752_052.

13. Угода між Державним агентством лісових ресурсів України та Міністерством лісового господарства Республіки Білорусь щодо співробітництва в галузі лісового господарства: Міжнародний документ від 18.06.2013 р. Офіційний вісник України. 2013. № 71. Ст. 137.

14. Інтерв'ю т. в. о. Голови Державного агентства лісових ресурсів Христини Юшкевич для ІА "Укрінформ" від 10.06.2016 р. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=168358&cat_id=119894.

15. Косянчук І. Інтерв'ю т. в. о. Голови Держлісагенства Христини Юшкевич для газети "Урядовий кур'єр" № 173 від 15.09.2016 р. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=171464&cat_id=119894.

16. Інтерв'ю т. в. о. Голови Держлісагенства Христини Юшкевич для «112.ua» від 12.09.2016. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=171330&cat_id=119894.

17. Христина Юшкевич: «Забирати у держави ліси і віддавати у приватні руки – це нонсенс». Інтерв'ю від 02.09.2016 р. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=171045&cat_id=119894.